
Federale raad voor duurzame ontwikkeling (FRDO)

Advies over het ontwerp van federaal actieplan voor de integratie van de biodiversiteit in 4 federale sleutelsectoren

- gevraagd door de minister van klimaat en energie, mijnheer Paul Magnette, in een brief ontvangen op 27 oktober 2008
  - voorbereid door de werkgroep biodiversiteit en bossen
  - goedgekeurd door de algemene vergadering van 18 december 2008¹
  - de originele taal van dit advies is Nederlands
-

1. Krachtlijnen van het advies

- [a] De FRDO spreekt zijn appreciatie uit over het ontwerp van plan dat goed onderbouwd en gestructureerd is, maar merkt op dat het document soms te vaag blijft. De raad waardeert de samenwerking tussen de verschillende overheidsinstanties en de bottom-up benadering bij de concrete ontwikkeling van dit ontwerpplan. Een dergelijke benadering zorgt voor een breder eigenaarschap. Een consequente uitvoering van het plan zal bijdragen tot een beter biodiversiteitsbeleid en helpen om de doelstelling om tegen 2010 het verlies aan biodiversiteit te stoppen, te concretiseren.
- [b] De FRDO merkt wel op dat in het ontwerp van actieplan een aantal fiches grondig zijn uitgewerkt en dat andere eerder oppervlakkig blijven. Hij vraagt om de integratie verzekeren in alle sectoren van het federale overheidsbeleid en waar relevant ook NGO's, de werkgeversorganisaties en de werknemersorganisaties bij de uitvoering van acties te betrekken.
- [c] De FRDO onderstreept het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus en verwijst in dit verband naar het mutualiteitsprincipe.
- [d] Gezien het om een groot aantal uiteenlopende acties gaat die een ruime impact hebben en opvolging vergen, vraagt de raad om prioriteiten vast te leggen bij de uitvoering van het plan.

Sleutelsector economie

- [e] De raad vindt dat rond bio-energie en biobrandstoffen België ten aanzien van de erkende producenten voor biobrandstof zijn engagement tot 2013 moet respecteren. Daarnaast moet ons land ook verzekeren dat de petroleumbedrijven op de markt biobrandstoffen kunnen kopen om hen in staat te stellen te voldoen aan de Europese verplichtingen in het kader van de herziening van de richtlijn *Fuel Quality* en de richtlijn voor de promotie van hernieuwbare energie. Hij verwijst inzake biomassa ook expliciet naar zijn advies van 4 juli 2008 rond deze problematiek.²
- [f] De raad vindt binnen de sleutelsector Economie Fiche E 2a *Integratie van de biodiversiteit in de Nationale Delcrederedienst* een zeer nuttige maatregel.
- [g] De raad stelt ook vast dat de OESO aanbevelingen formuleert inzake voorwaarden voor exportkredietondersteuning, ondermeer op vlak van het milieu. De raad is van oordeel dat Biodiversiteit binnen de milieu-evaluatie van projecten zijn plaats heeft.
- [h] In de investeringsakkoorden die door Buitenlandse Zaken worden afgesloten is het wenselijk dat aspecten in verband met respect voor het leefmilieu en de biodiversiteit waar noodzakelijk worden opgenomen.

---

¹ Zie bijlage 1. De werkgeversorganisaties onthouden zich in dit advies voor de delen over de drie sleutelsectoren ontwikkelings samenwerking, wetenschapsbeleid en mobiliteit.

² Advies Biomassa, 2008a04n.

- [i] Een uitbreiding van het Kyotofonds met het aspect biodiversiteit vindt de raad geen goed idee. De financiering van biodiversiteit moet vanuit een apart fonds of de algemene overheidsmiddelen gebeuren.
- [j] De FRDO vindt ook de speciale aandacht die in het ontwerp van plan uitgaat naar het betrekken van de privésector een goede zaak.
- [k] In de inleiding binnen de sleutelsector Economie Fiche E3 *Toegang tot en verdelen van de voordelen van genetische hulpbronnen* ontbreekt de verwijzing naar de rol die inheemse volkeren spelen. De raad stelt in het kader van de toegang tot genetische hulpbronnen vast dat een potentieel conflict kan rijzen tussen de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (TRIPs) en het principe van *access and benefit sharing*.
- [l] In de actie *Privéondernemingen aanmoedigen* wijst de raad erop dat een studie over instrumenten voor België momenteel al lopende is. Deze studie moet zich vertalen naar concrete projecten in België.
- [m] Inzake reclame verwijst de raad naar de resultaten van de Lente van het Leefmilieu
- [n] Binnen de douanediensten is meer aandacht nodig voor biodiversiteit zonder daarbij de andere prioritaire opdrachten van deze diensten in het gedrang te brengen.
- [o] Budgettaire ruimte over meerdere jaren heen moet worden voorzien om het functioneren op de lange termijn van de database EUTWIX te verzekeren.
- [p] De raad vraagt een wetgevend kader inzake de handel in illegaal hout.

Sleutelsector Ontwikkelingssamenwerking

- [q] De raad vindt het nuttig om op te volgen in welke mate milieuaspecten worden geïntegreerd bij ontwikkelingssamenwerking. De raad vindt het van belang om naast het informeren en opleiden van mensen in ontwikkelingslanden en het brede Belgische publiek ook projectcoördinatoren binnen DGOS en het BTC te informeren over het belang van de integratie van biodiversiteit. De raad wijst ook op de link tussen biodiversiteit en GGO's binnen ontwikkelingssamenwerking. De conclusies van de Lente van het Leefmilieu i.v.m. *Bosbeheer – REDD mechanisme en biodiversiteit* en *Aanpassing aan de klimaatwijzigingen* ontbreken. De raad stelt daarom voor om in dit actieplan een aantal bijkomende acties op te nemen in navolging van de Lente van het Leefmilieu.

Sleutelsector wetenschapsbeleid

- [r] De FRDO ondersteunt de conclusies van het stakeholdergedeelte van de Lente van het leefmilieu, ondermeer het opstellen van een STERN rapport i.v.m. met de impact van het verlies aan biodiversiteit in België. In actie 1 *Detectiesysteem*, punten 2 en 4 moet de risico-evaluatie aangevuld worden met controle op de introductie, kweek en verkoop van gereguleerde organismen en met het organiseren van de bestrijding. De link die wordt gelegd met de klimaatproblematiek vindt de FRDO belangrijk. De raad vraagt ook dat biodiversiteit transversaal aan bod zou komen binnen Wetenschapsbeleid en wijst erop dat ook sensibilisering één van de taken is van deze federale overheidsdienst.

Sleutelsector transport

- [s] Rond het vervoer per spoor kunnen bijkomende acties worden voorzien voor de integratie van biodiversiteit en kunnen op federaal niveau een aantal maatregelen ontwikkeld worden.

Transversale actie, opvolging en taalkundige opmerkingen

- [t] Wat de transversale actie B betreft, vraagt de raad dat België niet alleen binnen de VN maar ook binnen andere internationale organisaties zoals IMF, Wereldbank en WTO en bij het afsluiten van bilaterale en regionale handelsakkoorden zelf of bij de Europese standpuntbepaling aandacht vraagt voor de biodiversiteitsproblematiek.
- [u] Er worden jaarlijkse rapporteringen voorzien over de geboekte vooruitgang in het uitvoeren van de acties uit dit plan. De FRDO meent dat een opvolging verder moet gaan. Wanneer blijkt dat acties niet of niet op tijd uitgevoerd worden, moeten bijkomende maatregelen genomen worden om de uitvoering te verzekeren.
- [v] Tot slot formuleert de raad een aantal vormelijke en taalkundige opmerkingen.

2. Situering en context

- [1] België is verplicht een Nationale Strategie inzake Biodiversiteit (*National Biodiversity Strategy, NBS*) op te stellen, in navolging van het Verdrag inzake biologische diversiteit (*Convention on Biological Diversity, CBD*) dat ons land in 1996 heeft bekrachtigd (art. 6). De doelstellingen van het Verdrag zijn drievoudig: het behoud van de biologische diversiteit, het duurzame gebruik van de natuurlijke rijkdommen en de billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische rijkdommen. Meerdere beslissingen van de Conferentie der Partijen bij de CBD onderlijnen eveneens het belang van de nationale strategie voor het bereiken van de door het CBD-Strategisch Plan voorgestelde *Doelstelling 2010* "to achieve by 2010 a significant reduction of the current rate of biodiversity loss at the global, regional and national level" ("substantiële afname van het verlies aan biologische diversiteit").
- [2] De Nationale strategie geeft aan dat acties zullen worden uitgewerkt in overleg met de regio's en alle betrokken sectoren en andere actoren. Dit federale plan is dan ook de invulling van het federale luik van deze nationale strategie biodiversiteit. In het ontwerp van federaal plan wordt overigens vaak de link gelegd naar de doelstellingen uit de nationale strategie biodiversiteit.
- [3] Het federale plan kadert ook in actie 18 van het tweede federale plan voor duurzame ontwikkeling 2004-2008. De federale overheid stelt daarin voor om de integratie van alle aspecten van biodiversiteit op te nemen in actieplannen voor biodiversiteit binnen vier federale sleutelsectoren, met name Economie, Ontwikkelingssamenwerking, Wetenschapsbeleid en Transport. Daarnaast kwamen ook heel wat acties uit het ontwerp plan ook aan bod op de Lente van het Leefmilieu die Minister Magnette in de eerste helft van 2008 organiseerde.
- [4] Het federale plan voor de integratie van de biodiversiteit is opgebouwd rond deze vier sleutelsectoren en bevat ook een vijfde Transversaal Luik. In elk van de 5 hoofdstukken worden een aantal thema's beschreven die pertinent zijn vanuit het oogpunt van biodiversiteit. Elk van de thema's wordt verder uitgewerkt in fiches, waarbinnen een aantal concrete acties worden gedefinieerd. Voor elk van de acties wordt een RACI (Responsible, Accountable, Consultable, Informable) benadering en een timing voorzien.
- [5] De FRDO ontving de adviesvraag van Minister Magnette betreffende dit ontwerp van federaal plan op 27 oktober 2008. Tegelijk wordt een publieke consultatie georganiseerd die afloopt op 5 januari 2009.

3. Een goed onderbouwd en gestructureerd, maar soms te vaag plan

- [6] De FRDO spreekt zijn appreciatie uit over het ontwerp van plan. Het gaat om een goed onderbouwd en gestructureerd plan dat de integratie beoogt van biodiversiteit in vier sleutelsectoren. Een doelmatig biodiversiteitsbeleid mag immers niet beperkt blijven tot acties op het domein van het milieu. De FRDO beseft dat binnen verschillende beleidsdomeinen reeds een aantal initiatieven genomen worden. Het is echter de eerste maal dat binnen de geciteerde beleidsdomeinen op een systematische wijze aandacht wordt gegeven aan biodiversiteit.
- [7] De raad waardeert verder de samenwerking en de bottom-up benadering die voor de concrete uitwerking van dit plan in de vier werkgroepen plaatsvond tussen de verschillende publieke instanties. Een dergelijke benadering zorgt voor eigenaarschap binnen de verantwoordelijke diensten. Een consequente uitvoering van het plan zal volgens de FRDO bijdragen tot een beter biodiversiteitbeleid en helpen om de doelstelling om tegen 2010 het verlies aan biodiversiteit te stoppen, te concretiseren. De FRDO beseft dat deze doelstelling hoogst waarschijnlijk niet gehaald zal worden, maar wijst op het politieke belang ervan. De raad vraagt de ganse regering dan ook om werk te maken van een consequente uitvoering van dit plan.
- [8] Het ontwerp van plan heeft een duidelijke structuur. Per sector worden een aantal thema's voorgesteld die ook volgens de raad pertinent zijn voor een betere integratie van de biodiversiteit in de 4 sleutelsectoren. Ook de RACI (Responsible, Accountable, Consultable en

- Informable) benadering en het vermelden van een timing voor elke actie evalueert de raad als positief.
- [9] De FRDO merkt op in het ontwerp van actieplan een aantal fiches grondig zijn uitgewerkt en dat andere eerder oppervlakkig blijven. De raad begrijpt dat dit een gevolg is van de vrijheid die de verschillende werkgroepen kregen voor de verdere uitwerking van concrete acties.³ De raad heeft ook de indruk dat de concrete invulling van de acties vaak ook samenhangt met de kennis van de verschillende werkgroepleden over lopende en bestaande acties inzake biodiversiteit. Hij vraagt om in een bijlage bij het plan de samenstelling van de vier werkgroepen op te nemen.
- [10] Het actieplan geeft zelf aan een eerste stap te zijn voor de verdere integratie van biodiversiteit in alle sectoren van de overheid. Hoewel binnen verschillende sectoren reeds een aantal initiatieven worden genomen (bv. defensie), vraagt de FRDO om ook voor andere sectoren een gelijkaardig plan uit te werken. Zo is de raad van oordeel dat Justitie prioritaire aandacht verdient gezien zijn belangrijke rol inzake handhavingsbeleid en sensibilisering. De landbouwsector komt in het ontwerp van actieplan niet aan bod omdat het om regionale materie gaat. De raad wijst er op dat er op dit domein federale hefboomen zoals normalisatie, fiscaliteit, ... kunnen worden ingezet om de aandacht voor de biodiversiteit te bevorderen.
- [11] Dit ontwerp van plan werd ondermeer opgesteld aan de hand van een voorbereidende studie.⁴ Deze studie bevatte concrete maatregelen voor de federale sleutelsectoren om te antwoorden op de eisen van de internationale conventie inzake biodiversiteit. De raad vraagt dan ook om in de inleiding van het plan ook naar deze studie te verwijzen.
- [12] Het plan zou meer aandacht moeten geven aan de mogelijke samenwerkingsverbanden met het middenveld, met name de NGO's en de werkgeversorganisaties en de werknemersorganisaties voor de acties die hen aanbelangen of die direct of indirect een impact op hen hebben. Voor heel wat van de voorgestelde acties is een samenwerking immers mogelijk.
- [13] De FRDO formuleert hieronder zijn opmerkingen betreffende het plan. Deze hebben de bedoeling het plan verder te helpen uitbouwen en eventuele lacunes te definiëren. Gezien de beperkte tijd waarover de raad beschikt voor het uitbrengen van een advies (ongeveer zes weken), is een advies ten gronde niet mogelijk.

4. Specifieke opmerkingen van de FRDO

Link met nationale strategie en omzettingen

- [14] Het federale actieplan is de concrete invulling op federaal niveau van de nationale strategie Biodiversiteit uit 2006. De FRDO onderstreept het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus om de acties uit dit plan en het beleid inzake biodiversiteit in het algemeen te helpen verwezenlijken. De raad verwijst in dit verband naar het mutualiteitsprincipe. *“Dit principe houdt in dat elk beleidsniveau er naar streeft zo te handelen dat het de efficiëntie van alle andere beleidsniveaus versterkt. Elk niveau evalueert niet alleen de realisatie van de eigen doelstellingen, maar ook de mate waarin het bijgedragen heeft tot het realiseren van de doelstellingen van andere niveaus.”*⁵
- [15] In het ontwerp van plan worden een aantal acties vermeld (Fiche E1 actie 2 en Fiche M1 acties 1 en 2) die de omzetting van richtlijnen en de ratificatie van verdragen beogen. De raad meent dat het misschien overzichtelijker zou zijn om in het plan die maatregelen die een getrouwe omzetting zijn van Europese reglementering of het ratificeren van verdragen op een aparte plaats in het plan te vermelden. België zou deze maatregelen sowieso moeten nemen. Zo wordt het duidelijk op welke manier België bijkomend een inspanning levert om de biodiversiteit te integreren in de 4 sleutelsectoren.

³ Uiteenzetting Frédéric Chemay (kabinet Magette) op het secretariaat van de FRDO op 18 november 2008.

⁴ Etude identifiant des actions ciblées d'intégration de la préoccupation de la biodiversité dans 4 secteurs fédéraux clés., 2005.

⁵ Advies FRDO over de verticale integratie van duurzame ontwikkeling en multilevel governance, 2003a09n.

Prioriteiten vastleggen

- [16] De FRDO sprak reeds zijn waardering uit voor de RACI benadering in het ontwerp van plan. Gezien het om een groot aantal uiteenlopende acties gaat die een ruime impact hebben en opvolging vergen, vraagt de raad zich af of alle acties uitgevoerd kunnen worden binnen de door het ontwerp van plan vooropgestelde termijn. Ook stelt de raad vast dat voor elke actie de PODDO als *Accountable* wordt opgegeven. De raad vraagt zich daarbij af wat de precieze link is van de PODDO met het plan en of de PODDO wel over voldoende middelen beschikt om alle acties binnen de voorziene tijd te kunnen afronden. Zo vergt bvb de CITES controle een lange termijn financiering. Dezelfde opmerking betreffende beschikbare middelen maakt de raad bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor de natuurwetenschappen, dat heel vaak bij de *Consultables* vermeld staat.
- [17] De raad vraagt dan ook om prioriteiten vast te leggen bij de uitvoering van het plan. Verder in het advies doet de raad terzake enkele suggesties.

FRDO adviezen

- [18] De FRDO sprak zich in verschillende adviezen reeds uit over thema's en acties uit dit ontwerp van plan. Hij verwijst in eerste instantie naar zijn advies over de nationale strategie Biodiversiteit uit 2006 (zie verder in dit advies).⁶ Voor wat de acties betreft die betrekking hebben op bio-energie (Fiche E1) verwijst de raad naar zijn advies biomassa van 4 juli 2008. De raad vraagt om in het maritieme luik van het ontwerp van plan (Fiche E5b, actie 1) ook de link te leggen met het NOP⁷ voor de visserij.

Inhoudelijke opmerkingen bij de fiches en acties

Sleutelsector Economie

- [19] Wat fiche E1 *Rekening houden met biodiversiteit op vlak van de bio-energie betreft*, meent de raad dat België
- enerzijds het engagement tot 2013 dat het aanging ten aanzien van de erkende producenten moet respecteren (in het kader van het beleid voor de omzetting van de Europese richtlijn voor de promotie van het gebruik van biobrandstoffen in transport 2003/30/CE) en
  - anderzijds verzekeren dat de petroleumbedrijven op de markt biobrandstoffen kunnen kopen om hen in staat te stellen te voldoen aan de Europese verplichtingen in het kader van de herziening van de richtlijn *Fuel Quality* en de richtlijn voor de promotie van hernieuwbare energie (bijmenging van een % biobrandstoffen die voldoen aan de Europese duurzaamheidscriteria).
- De FRDO verwijst inzake de problematiek rond biomassa en bio-energie verder expliciet naar zijn advies van 4 juli 2008 betreffende deze problematiek.
- [20] Fiche E1, actie 3 *Evaluatie van de gevolgen van de biobrandstoffenproductie* stelt een studie voor om de milieu-impact van het kweken van biobrandstoffen te evalueren. De FRDO vraagt om in deze studie prioritair aandacht te besteden aan de **nieuwe** druk op de biodiversiteit door een verhoogde vraag naar biobrandstof.
- [21] De raad vindt binnen de sleutelsector Economie Fiche E 2a *Integratie van de biodiversiteit in de Nationale Delcrederedienst* een zeer nuttige maatregel. In zijn advies over de Nationale Strategie Biodiversiteit uit 2006 stelde de raad in dit kader al voor om in het nationale Exportkredietenbeleid "*bedrijven te vragen een intentieverklaring te onderschrijven waarin zij verklaren te zullen voldoen aan een aantal internationaal erkende milieuverdragen zoals de Conventie Biodiversiteit*."⁸ De raad wijst er in datzelfde advies op "*dat actie 31 van het tweede*

⁶ Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit 2006a05n. De werkgevers onthielden zich voor dit advies.

⁷ De FRDO publiceerde over dit NOP ook een verslag: Verslag inzake de adviesvraag over het Nationaal Operationeel Programma voor de visserijsector en over de Strategische Milieubeoordeling.

⁸ Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit [48], 2006a05n.

federaal plan duurzame ontwikkeling voorziet in het “onderzoeken van de uitvoerbaarheid en de wenselijkheid van het linken van een aantal internationaal aanvaarde MVO-normen aan het Belgische Instrumentarium voor buitenlandse handel (Delcredere, exportkredieten, enz.)”. [...] De Raad is van mening dat een dergelijke linking in een wettelijk kader een belangrijke vooruitgang zou betekenen.”⁹

[22] Ook de OESO formuleert aanbevelingen inzake voorwaarden voor exportkredietondersteuning, ondermeer op vlak van milieu. De raad is van oordeel dat Biodiversiteit binnen de milieu-evaluatie van projecten zijn plaats heeft. De ECG werkgroep (Working Party on Export Credits and Credit Guarantees) binnen de OESO waar België deel van uitmaakt, formuleerde op 13 juni 2007 een *Revised council recommendation on common approaches on the environment and officially supported export credits*.¹⁰ Daarin wordt gesteld dat *“Where support for a project is provided subject to fulfillment of certain conditions, Members should ensure that procedures are in place to monitor, as appropriate, the implementation of the project, regardless of its classification, to ensure compliance with the conditions of their official support. In the case of non-compliance with the conditions of official support by applicants, Members should take any action that they deem appropriate in order to restore compliance, in accordance with the terms of the contract for official support. Members should, where appropriate, encourage project sponsors to make ex post monitoring reports and related information publicly available.”*¹¹ Verder wordt in het document gevraagd om *“Taking into account the competitive context in which they operate and constraints of business confidentiality, Members should:*

- *Share information with other Members with a view to seeking, where appropriate, common positions on the review of projects, including project classification, and reply in a timely manner to requests from other Members in a co-financing or a competitive situation on the environmental standards accepted by the Member.*
- *For Category A projects:*
  - *disclose publicly project information, including project name, location, description of project and details of where additional information may be obtained, as early as possible in the review process and at least 30 calendar days before a final commitment to grant official support; and*
  - *require that environmental impact information be made publicly available (e.g. EIA report, summary thereof) as early as possible in the review process and at least 30 calendar days before a final commitment to grant official support.*
  - *In the case where such project or environmental impact information has not, for exceptional reasons, been made public Members shall explain the circumstances and report these in accordance with paragraph 22.*
- *Make available to the public at least annually, subject to legal provisions on public disclosure in Members' countries, information on projects classified in Category A and Category B, including environmental information, for which a Member has made a final commitment with respect to providing official support.”*¹²

[23] Ook In de investeringsakkoorden die door Buitenlandse Zaken worden afgesloten, is het wenselijk dat aspecten in verband met respect voor het leefmilieu en de biodiversiteit waar noodzakelijk worden opgenomen.

[24] De FRDO steunt het voorstel voor een studie over mogelijke duurzame financieringsmechanismen voor de bescherming en het duurzaam gebruik van biodiversiteit, waarvoor de algemene overheidsmiddelen kunnen worden gebruikt en rekening moet worden gehouden met de sociaal-economische impact. Een uitbreiding van het Kyotofonds met het aspect biodiversiteit vindt de raad geen goed idee. De financiering van biodiversiteit moet vanuit een apart fonds of de algemene middelen gebeuren.

⁹ Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit [49], 2006a05n.

¹⁰ OESO *Revised council recommendation on common approaches on the environment and officially supported export credits*. Hoofdstukken, 13 juni 2007.

¹¹ OESO *Revised council recommendation on common approaches on the environment and officially supported export credits*. Hoofdstukken IV [16] en [17].

¹² OESO *Revised council recommendation on common approaches on the environment and officially supported export credits*. Hoofdstukken V [19].

- [25] De FRDO vindt ook de speciale aandacht die in het ontwerp plan uitgaat naar het betrekken van de privésector een goede zaak. *“Bedrijven beschikken over kennis, technologieën, onderzoeksen communicatievaardigheden die een belangrijke impact zouden kunnen hebben op de bescherming van het leefmilieu.”*¹³
- [26] In de inleiding binnen de sleutelsector Economie Fiche E3 *Toegang tot en verdelen van de voordelen van genetische hulpbronnen* ontbreekt de verwijzing naar de rol die inheemse volkeren spelen. In de CBD (Convention on Biological Diversity) geven de contracterende partijen het volgende aan: §10 preambule: “Noting further that the fundamental requirement for the conservation of biological diversity is the in-situ conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings, ”
§12 preambule: “Recognizing the close and traditional dependence of many indigenous and local communities embodying traditional lifestyles on biological resources, and the desirability of sharing equitably benefits arising from the use of traditional knowledge, innovations and practices relevant to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components “.
Artikel 8J *“Subject to its national legislation, respect, preserve and maintain knowledge, innovations and practices of indigenous and local communities embodying traditional lifestyles relevant for the conservation and sustainable use of biological diversity and promote their wider application with the approval and involvement of the holders of such knowledge, innovations and practices and encourage the equitable sharing of the benefits arising from the utilization of such knowledge, innovations and practices”.*
§ 25 van de Verklaring van Johannesburg zegt het volgende: *“We reaffirm the vital role of the indigenous peoples in sustainable development.”*
- [27] De raad stelt in het kader van de toegang tot genetische hulpbronnen vast dat een potentieel conflict kan rijzen tussen de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (TRIPs) en het principe van *access and benefit sharing*.
- [28] De raad vraagt om in fiche E4A *Biodiversiteit en bedrijven* in bullet twee over de productieketen ook een aantal voorbeelden op te nemen.
- [29] De beschrijving van fiche E4, Actie 1 *Partnerschappen* is te vaag. Het is vooral belangrijk om met Belgacom en De Post samen te zitten en een concreet actieplan op te stellen rond biodiversiteit. Voor de NMBS zijn er reeds concrete maatregelen voorgesteld in fiche M4. De raad wijst er op dat ook NGO's en bedrijven vaak heel wat expertise bezitten en dus als partner of *consultable* kunnen optreden.
- [30] In fiche E4, Actie 2 *Privéondernemingen aanmoedigen* wordt een studie voorzien om de instrumenten in buurlanden te inventariseren. De raad wijst er op dat BELSPO een studie financierde die een eerste inventaris wil maken over het verband tussen bedrijven en biodiversiteit in België. Deze studie wordt verwacht tegen eind 2008. De studie toont dat heel wat pertinente initiatieven bij Belgische bedrijven bestaan (van verschillend type of verschillende grote) die de bescherming van biodiversiteit integreren in bedrijfsprocessen en producten, in het beheer en gebruik van exploitatieterreinen. Daarnaast zoeken bedrijven ook de samenwerking op met milieu-organisaties. Een precieze typologie (type en graad van betrokkenheid) en het onderzoek naar de beste praktijken voor de integratie van biodiversiteit in industriële activiteiten zijn een meerwaarde voor het uitwerken van partnerschappen zoals voorzien in Fiche E4A, actie 1. In een tweede fase moet deze studie zich dan ook vertalen naar concrete projecten in België, zowel rond het aspect lokale biodiversiteit als rond het aspect biodiversiteit elders in de wereld (via de productieketen). Naar analogie met de huidige pilootprojecten van OVAM bijvoorbeeld (i.v.m. aanbod beschikbare droogkasten en spaarlampen) zouden een aantal pilootprojecten opgezet kunnen worden i.v.m. biodiversiteit. Een andere concrete actie kan het organiseren van een jaarlijks concours voor de integratie van biodiversiteit in bedrijven zijn.
- [31] Wat betreft fiche E4B, actie 1 *Actie inzake reclame* merkt de raad op dat de inhoud van de actie onduidelijk omschreven is. Wat reclame betreft, verwijst de raad naar de resultaten van de

¹³ Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit [47], 2006a05n.

- Lente van het Leefmilieu die een herziening van de milieureclamecode voorziet en die vraagt om precieze criteria te definiëren die gebaseerd zijn op objectieve en wetenschappelijke gronden.
- [32] De raad vraagt te verduidelijken wat in de sleutelsector Economie Fiche E5a actie 2 *Actualiseren van het bestaande juridische kader* precies wordt bedoeld met het *de bestaande juridische kaders in België om de introductie van invasieve soorten te voorkomen*. Het is de raad niet duidelijk om welke juridische kaders het precies gaat.
- [33] De raad stelt vast dat binnen de douanediens ten momenteel steeds minder aandacht bestaat voor de problematiek van biodiversiteit. Een inhaalbeweging op dat vlak is zeker nodig, zonder daarbij de andere prioritaire opdrachten van de douanediens ten in het gedrang te brengen.
- [34] In fiche E5c, actie 2 *Gegevensbank inbreuken tegen de biodiversiteit* moet de nodige budgettaire ruimte over meerdere jaren heen worden voorzien om het functioneren op de lange termijn van de database EUTWIX¹⁴ te verzekeren. Dit is ook één van de resultaten van de Lente van het Leefmilieu.
- [35] De raad vraagt ook een wetgevend kader inzake de handel in illegaal hout. *“De federale raad herinnert eraan dat hij in zijn advies van 12 mei 2004 over het voorontwerp van federaal plan duurzame ontwikkeling 2004-2008 reeds gevraagd had dat België stappen moet ondernemen om het Europese actieplan voor wetshandhaving, governance en handel in bosbouw, FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance & Trade), ten uitvoer te brengen. De raad vraagt dat de vrijwillige FLEGT-partnerschapovereenkomsten, die met houtuitvoerende landen zullen worden afgesloten om te garanderen dat enkel legaal gekapt hout uit die landen wordt ingevoerd in de EU, er zo snel mogelijk komen. De raad meent evenwel dat deze vrijwillige partnerschapovereenkomsten een stap in de goede richting zijn, maar niet alle problemen zullen oplossen. Een belangrijk instrument in de strijd tegen illegale houtkap, is een Europees verbod op de import van illegaal hout¹⁵. Uit het antwoord van de heer Michel namens de Commissie van 14 juni 2005, blijkt dat de Commissie niet van plan is op korte termijn een wetgevingsvoorstel in die zin uit te brengen. De raad vindt dat verbod er zo snel mogelijk moet komen. De raad waardeert de oproep van de federale minister van leefmilieu om dit op de Europese agenda te plaatsen. De raad hoopt dat België het Verenigd Koninkrijk, dat vanaf 1 juli 2005 het EU-voorzitterschap waarneemt, kan overtuigen om hiervan werk te maken¹⁶. Indien er binnen een redelijke termijn geen vordering zou komen in dit dossier, zou België samen met enkele buurlanden kunnen overwegen het op de markt brengen van illegaal hout op hun respectieve markten te verbieden. Aangezien een dergelijke reglementering het vrij verkeer van goederen beperkt, moet het aan de Commissie worden meegedeeld, waardoor het onderwerp onvermijdelijk op de agenda komt. De FRDO meent dat de federale overheid verder zijn bijdrage moet leveren aan initiatieven van de Verenigde Naties die illegale houtkap bestrijden en armere landen ondersteunen bij een duurzaam bosbeheer. De raad dringt verder aan op de uitvoering van het regeerakkoord van juli 2003 om meer geld van de Belgische ontwikkelingssamenwerking in te zetten voor het duurzaam beheer van de resterende oerbossen.”¹⁷*

Sleutelsector Ontwikkelingssamenwerking

- [36] *“De raad vindt het nuttig om op te volgen in welke mate milieuaspecten worden geïntegreerd bij ontwikkelingssamenwerking. Deze sector noemt dit zelf één van de prioriteiten. Actie 18 van het federale plan duurzame ontwikkeling bevat ook enkele aandachtspunten voor het*

¹⁴ EU-TWIX—European Union Trade in Wildlife Information eXchange – is een instrument voor informatie uitwisseling en internationale samenwerking tussen *law enforcement officials* binnen de EU. EU-TWIX is operationeel sinds oktober 2005 en bestaat uit twee complementaire componenten: een database en een mailing list.

¹⁵ Volgens de studie “Restricting the import in the EU of timber and timber products harvested through illegal logging: an explanatory legal review of available policy options” van Katja Bodard en Marc Pallemarts (Institute for European Studies, VUB, maart 2005) kan een dergelijk verbod op EU-vlak de toetsing aan het recht van de Wereldhandelsorganisatie doorstaan.

¹⁶ Een wetgevend voorstel op Europees vlak is uitgewerkt door een Nederlands advocatenkantoor (Van den Biesen advocaten) op vraag van drie niet-gouvernementele organisaties : FERN, Greenpeace en WWF.

¹⁷ FRDO Advies over een omzendbrief over het aankoopbeleid van duurzaam gewonnen hout, 2005a06n, [31] t.e.m. [34].

*ontwikkelingsbeleid (vanaf §31817). De raad herinnert eraan dat dit ook kadert in Millenniumdoelstelling 7.*¹⁸

- [37] In de sleutelsector Ontwikkelingssamenwerking vindt de raad het van belang om naast het informeren en opleiden van mensen in ontwikkelingslanden en het brede Belgische publiek ook projectcoördinatoren binnen DGOS en het BTC te informeren over het belang van de integratie van biodiversiteit.
- [38] GGO's worden in het actieplan niet vermeld. De raad sprak zich in zijn advies over *Het internationaal landbouwonderzoek op het gebied van genetisch gewijzigde organismen in het kader van een beleid inzake ontwikkelingssamenwerking* al uit over het voorzorgsbeginsel en de impact van GGO's op het milieu.¹⁹
- [39] De conclusies van de Lente van het Leefmilieu i.v.m. *Bosbeheer – REDD mechanisme (Reduction of Emissions from Deforestation and Degradation) en biodiversiteit en Aanpassing aan de klimaatwijzigingen* ontbreken in dit deel over Ontwikkelingssamenwerking. De klimaatwijziging heeft nochtans een zeer grote impact op de biodiversiteit in het Zuiden. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking heeft hier een directe impact op. Het rapport *Les changements climatiques et la politique belge de coopération au développement: défis et opportunités*²⁰ bevestigt de noodzaak om op dit vlak maatregelen te nemen. De raad stelt voor om in dit actieplan volgende bijkomende acties op te nemen, die ook het resultaat zijn van de Lente van het leefmilieu:
- Op het vlak van internationale ontwikkelingssamenwerking kan het fonds ingesteld onder de UNFCCC aangewend worden voor adaptatiemaatregelen. België heeft echter nog geen bijdrage toegezegd voor dit fonds. Een bijdrage vanuit België moet in overweging worden genomen.
  - Daarenboven worden momenteel richtlijnen opgesteld in het kader van de (GEF) 5th replenishment. België kan ervoor pleiten om het onderwerp aanpassing en biodiversiteit op te nemen als een mogelijke activiteit die ondersteund kan worden vanuit dit fonds.

En volgende twee acties die voortbouwen op de uitkomst van de Lente van het Leefmilieu:

- De Belgische ontwikkelingssamenwerking zou pilootprojecten moeten lanceren die bijdragen tot het reduceren van ontbossing in partnerlanden en het bevorderen van duurzaam bosbeheer. Dergelijke projecten moeten een optimale synergie nastreven met duurzame landbouw, tegemoet komen aan de noden van de lokale bevolking en de rechten van inheemse volkeren respecteren.
- De Belgische ontwikkelingssamenwerking moet meer aandacht, geld en middelen vrijmaken voor duurzaam bosherstel. België kan ondermeer experimenteren met conservation concessions, waar men lokaal betaald voor bosbehoud als internationale milieudienst.²¹

Sleutelsector Wetenschapsbeleid

- [40] Bij fiche WB 2.3, actie 1 *Een gegevensportaal over de biodiversiteit op Antarctica* ontbreekt de invulling van de timing.
- [41] De FRDO ondersteunt de conclusies van het stakeholdergedeelte van de Lente van het leefmilieu, ondermeer het opstellen van een STERN rapport i.v.m. met de impact van het verlies aan biodiversiteit in België. In de sleutelsector Wetenschapsbeleid stelt fiche WB 3.1 actie 1 *Een rapport van het Stern Type* een berekening voor van de sociaal – economische waarde van biodiversiteit voor België. De FRDO is van mening dat dit een interessante benadering is, die prioritair aandacht verdient. In zijn advies over de Nationale Strategie Biodiversiteit stelde de

¹⁸ Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit [57], 2006a05n.

¹⁹ FRDO advies over het internationaal landbouwonderzoek op het gebied van genetisch gewijzigde organismen in het kader van een beleid inzake ontwikkelingssamenwerking, 2001a12n, [20] en [25].

²⁰ Jean pascal van Ypersele, *Les changements climatiques et la politique belge de coopération au développement: défis et opportunités*, rapport aan Minister van ontwikkelingssamenwerking Michel, juni 2008.

²¹ FRDO Advies over een omzendbrief over het federale aankoopbeleid van duurzaam gewonnen hout, 2005a06n, [31] t.e.m. [34].

raad al dat hij *“meent dat vanuit het oogpunt van duurzame ontwikkeling het niet alleen belangrijk is biodiversiteit te beschouwen in al zijn ecologische aspecten, maar het eveneens belangrijk is de band met sociale en economische aspecten te onderkennen. Om dit in praktijk te brengen, is de raad van oordeel dat bij het uitwerken van de NBS-doelstellingen steeds de (eventuele) spanningsvelden tussen de sociale, ecologische en economische aspecten van de reële situatie moeten worden blootgelegd. Dit zal de beleidsmakers toelaten alle invalshoeken te belichten, relevante afwegingen te maken en alle betrokken sectoren en actoren te identificeren voor het voorziene overleg.”*²²

- [42] In Fiche WB 3.2 actie 1 *Detectiesysteem*, punten 2 en 4 is de risico-evaluatie sterk toegespitst op de beoordeling van aanvragen voor vrijwillige introductie of het in kweek brengen. Wat als men geen aanvraag doet? De FRDO meent dan ook dat controle nodig is op de introductie, kweek en verkoop van gereguleerde organismen (bvb in de sector van plantenkweek en plantenverkoop). In punt 5 van deze actie wordt terecht gepleit voor een vroegtijdig detectie- en waarschuwingssysteem voor nieuwe exoten. De FRDO merkt op dat daarna ook de bestrijding ervan moet worden georganiseerd. Een coördinerend orgaan zal dus naast risicoanalyse ook moeten instaan voor het aansturen en coördineren van de bestrijding die decentraal gebeurt. Bij de consultables bij deze actie dient tot slot ook de Nationale Plantentuin te worden vermeld.
- [43] Ook de link die in de sleutelsector wetenschapsbeleid in fiche WB 3.4 *Klimaatverandering en Biodiversiteit* wordt gelegd met de klimaatproblematiek vindt de FRDO belangrijk. De projecten die ontwikkeld zullen worden binnen het Platform Biodiversiteit verdienen prioritaire aandacht.
- [44] De raad vraagt ook dat biodiversiteit transversaal aan bod zou komen binnen Wetenschapsbeleid (BELSPO) en niet beperkt blijft tot een deelprogramma van bestaande programma's. De raad wijst er ook op dat ook sensibilisering een taak is van het wetenschapsbeleid.

Sleutelsector Mobiliteit

- [45] Binnen de sleutelsector Mobiliteit Fiche M1, actie 2 *Risico op introductie van invasieve soorten* vraagt de raad meer uitleg bij de beschrijving van de actie. Het is de raad niet duidelijk over welke systemen het gaat. De raad ondersteunt wel de idee dat het hier om een interessante plaats gaat om effectief gebruik te gaan maken van de DOEB test.
- [46] De acties rond het maritieme transport zijn goed uitgewerkt. Rond het vervoer per spoor kunnen bijkomende acties worden voorzien:
- De integratie van biodiversiteit in infrastructuurwerken: integratie in het normatieve kader en de samenwerkingsakkoorden met de regio's.
  - De integratie van biodiversiteit bij het beheer van niet langer gebruikte infrastructuur.
  - De ontwikkeling van een coördinatiesysteem en een waarschuwingssysteem voor invasieve soorten: een systematische studie van de toestand inzake kolonisatie door invasieve plantensoorten langs de bestaande transportinfrastructuur.
  - Een communicatie vanuit de NMBS om de aandacht van het publiek te vestigen op de biodiversiteit, zowel naar reizigers toe als naar een breder publiek in de directe omgeving van stations.
- [47] Daarnaast kunnen binnen de sector transport op federaal niveau ook volgende maatregelen ontwikkeld worden:
- Integratie van biodiversiteit in het nationale plan duurzame mobiliteit
  - Standaardiseren van waarschuwborden voor de migratie van amfibieën
  - Vorming voor mobiliteitsadviseurs op regionaal en gemeentelijk niveau
  - Sensibiliseringscampagnes inzake biodiversiteit organiseren met het BIVV IBSR
  - Een meta-studie over preventietechnieken voor aanrijdingen voor alle types van transport

²² Advies FRDO over de Nationale Strategie Biodiversiteit [23], 2006a05n.

Transversale Acties

- [48] Wat de transversale actie B betreft moet België niet alleen binnen de VN maar ook binnen andere internationale organisaties zoals IMF, Wereldbank en WTO en bij het afsluiten van bilaterale en regionale handelsakkoorden zelf of bij de Europese standpuntbepaling aandacht vragen voor de biodiversiteitsproblematiek.²³

Opvolging

- [49] In punt 6 *Opvolging van het plan* worden jaarlijkse rapporteringen voorzien van de verschillende werkgroepen Economie, Ontwikkelingssamenwerking, Wetenschapsbeleid en Vervoer over de geboekte vooruitgang in het uitvoeren van de acties uit dit plan. Elk rapport wordt dan bezorgd aan de ICDO. De FRDO meent dat een opvolging verder moet gaan dan deze voluntaristische benadering. Wanneer blijkt dat acties niet of niet op tijd uitgevoerd worden, moeten bijkomende maatregelen genomen worden om de uitvoering ervan te verzekeren.

Vormelijke en taalkundige opmerkingen

- [50] In Fiche M2 actie 2 *Ratificatie Conventie Foulingsystemen* moet de goedkeuring in de senaat voorzien op 22 oktober 2008 worden geüpdate.
- [51] In fiche E3 actie 2 *Capacity building met de privésector* is de tekst zowel in het Nederlands als het Frans onduidelijk. Bedoeld wordt een partnerschap tussen bedrijven en administratie.
- [52] De raad denkt dat het nuttig zou zijn om achteraan het plan een glossarium te voorzien van de in het plan voorkomende afkortingen en vakterminologie. Dit om de leesbaarheid van het plan te vergroten.
- [53] De raad vraagt ook om in de Nederlandse versie in de voetnoten te verwijzen naar de Nederlandstalige versies van de Franse documenten (zoals bvb de verwijzing naar het FRDO advies Biomassa op p18) en de tekst zowel in het Frans als het Nederlands grondig na te lezen op taalkundige fouten zoals ondermeer: *deze fiche* IP van *dit fiche* op verschillende plaatsen, *Raad voor het gebruik* i.p.v. *Verbruiksraad* op p 37, *korboomvisserij* i.p.v. *bodemtrawlvisserij* op p 43, *verordening* i.p.v. *bepaling* op p46, de onduidelijke vertaling van bullet 2 onder *Beschrijving* van actie 1 onder fiche OS 6 op p77, *het opstellen van* i.p.v. *syndication* op p82 *als discussiepunt op te nemen* i.p.v. *als spreekpunt te hebben* p85 *een beleid* i.p.v. *beleids* op p97 *DOEB* i.p.v. *EIDDD* op p 132 en in de inhoudstafel.

---

²³ Een zelfde positie nam de raad in ten aanzien van de problematiek rond biomassa. Zie §§ [53] en [72] van het advies over Biomassa van 4 juli 2008.

Bijlage 1 Goedkeuring op 18 december 2008 door de stemgerechtigde leden van de algemene vergadering

- 3 van de 4 voor- en ondervoorzitters:
T. Rombouts, A. Panneels, J-Y. Saliez.
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming
J. Turf (Bond Beter Leefmilieu), Jacqueline Miller (Inter-Environnement Wallonie), R. de Schaezen (Natagora)
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelings-samenwerking:
B. Gloire (Oxfam-Solidarité), B. Bode (Broederlijk Delen), N. Van Nuffel (CNCD)
- 1 vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen
C. Rousseau (CRIOC)
- 2 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
J. Decrop (CSC), D. Vandaele (FGTB),
- 6 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
A. Nachtergaele (FEVIA, I. Chaput (Essenscia), A. Deplae (UCM), M-L Semaille (FWA), P. Vanden Abeele (UNIZO) O; Van der Maeren (FEB)
- 1 vertegenwoordiger van de energieproducenten:
F. Schoonacker (SPE)
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus:
D. Lesage (UGent), R. Ceulemans (UA), L. Helsen (KUL)

Totaal: 22 van de 38 stemgerechtigde leden hebben het advies goedgekeurd

Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep biodiversiteit en bossen bracht het advies tot stand in 3 vergaderingen op 18 november en 1 en 8 december.

Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies**Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers**

- Professor Reinhart CEULEMANS (Universiteit Antwerpen, voorzitter van de werkgroep biodiversiteit en bossen)
- Mme Monique CARNOL (Université Liège, vice-présidente du groupe de travail)
- Mme Isabel CHAPUT (Essenscia)
- Dhr. Johan BOSMAN (VODO)
- M. Roland de SCHAEZTEN (Natagora)
- M. Olivier VAN DER MAEREN (FEB)
- Mevrouw Sabien LEEMANS (WWF)
- M. Davy FIANKAN (IUCN – UCL)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

- M. Frédéric CHEMAY (Cabinet Magnette)
- Mevrouw Els MARTENS (LNE Vlaanderen)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers**Secretariaat**

P. Decruynaere
J. De Smedt